

ΕΝΑ ΠΟΛΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Η πολιτιστική σύσχεση του ΠΑΣΟΚ

ΤΟΥ Κ. ΠΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ — ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ Κ.Ε. ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Όταν για πρώτη φορά τόνε 'Ιούλιο του 1977 ο πρόεδρος του Π.Α.Σ.Ο.Κ. Άνδρέας Παπανδρέου στην Πανελλήνια Συνδιάσκεψη έδωσε το σύνθημα για μία «πολιτιστική επανάσταση», πέρα από τη γενική ευφορία και ικανοποίηση, δημιούργησε και ένα πλήθος από ερωτηματικά και απορίες. Τι ακριβώς θα ήταν αυτή η επανάσταση; Ποιά η σημασία και το περιεχόμενό της; Ποιοί οι στόχοι της και ποιά το ιδεολογικό της υπόβαθρο;

Χρειάστηκε να περάσουν τρία δλόκληρα χρόνια από τότε, μετά από κοινωνικούς και κομματικούς αγώνες και πλούσιες πολιτικές έμπειρίες, χρειάστηκε να κατακτηθεί η ένιαία παθολογική και πολιτική μας φυσιογνωμία, να καταξιώσει το ΠΑΣΟΚ σαν ο κύριος φορέας της αλλαγής στον τόπο μας και να γίνει σήμερα ο άμεσος διεκδικητής της εξουσίας, για να φτάσουμε τώρα πλέον στο σημείο, όχι μόνο να κατανοούμε τη σημασία, το εύρος και την αναγκαιότητα της πολιτιστικής επανάστασης, αλλά και να είμαστε σε θέση να δάσουμε τα πρώτα θεμέλια για την πραγμάτωσή της.

ΣΤΑΘΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΜΑΣ ΠΟΡΕΙΑ

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο ή Α' Πανελλήνια Πολιτιστική Σύσκεψη του ΠΑΣΟΚ, που πραγματοποιείται το επόμενο Σαββατοκύριακο (26, 27 'Ιουλίου), αποτελεί σημαντικό σταθμό στην κομματική μας πορεία και γενικότερα στην πορεία του πολιτιστικού κινήματος στη χώρα μας. Πολύ περισσότερο όμως αποτελεί σημαντικό σταθμό, γιατί πρόκειται για μία κομματική πρωτοβουλία χωρίς προηγούμενο στην πολιτική ζωή του τόπου μας. Για πρώτη φορά στη χώρα μας ένα γνήσιο λαϊκό σοσιαλιστικό κίνημα όχι μόνο αμφισβητεί, αντιπαράκειται και έρχεται σε κάθετη ρήξη με το κατεστημένο σύστημα πολιτιστικών αξιών και τις πρακτικές του, αλλά και αρνείται την καθοδηγούμενη και καλουπαρισμένη πολιτιστική ζωή. Για πρώτη φορά στην πολιτική ζωή της χώρας μας το ΠΑΣΟΚ, στηριζόμενο στην πραγματικότητα και στις ανάγκες του παρόντος, αντλώντας διδάγματα από την πλώραση και μακροαίωση πολιτιστική μας παράδοση και δραματιζόμενο ένα σοσιαλιστικό μέλλον για το λαό μας, αρθρώνει μία νέα πρόταση για τον πολιτισμό και θέτει σαν κύριο στόχο του την άπελευθερωτική του παρέμβαση στο μαζικό, λαϊκό, πολιτιστικό κίνημα.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ

Δεν είναι στις προθέσεις αυτού του σύντομου σημειώματος η ανάλυση των στόχων της πολιτιστικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ. Κρίνεται όμως σκόπιμο να απαντηθούν εδώ τέσσερα έρωτήματα σχετικά με το θέμα που μπαίνουν συχνά και έχουν δημιουργήσει αντίστοιχες πλώρας, όχι μόνο έξω, αλλά και μέσα στον κομματικό μας χώρο.

1) Ρωτούν πολλοί και ανησυχούν (όχι άδικα, ίσως), που όφειλεται άραγε η δυστοκία του ΠΑΣΟΚ στην εξαγγελία μιας πολιτιστικής πολιτικής ή στο κατέδαγμα θέσεων πάνω στα ζητήματα του πολιτισμού; Φυσικά, το κυβερνητικό μας πρόγραμμα πάνω στον πολιτισμό θα εξαγγελθεί στο άμεσο μέλλον μαζί με το γενικότερο πρόγραμμα κυβερνητικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ. Και παλαιότερα, άλλωστε, στίς εκτελεστικές γραμμές της κυβερνητικής πολιτικής, είχε δοθεί, με πολύ έλλειπτικό τρόπο, το πολιτιστικό πρόγραμμα. Είναι όμως γεγονός, ότι στον πολιτιστικό τομέα υπάρχει ένα θεωρητικό και ιδεολογικό κενό, που έχει σαν συνέπεια και την έλλειψη στρατηγικών και τακτικών πολιτιστικών στόχων και την ανυπαρξία μιας οργανωτικής πολιτικής. Κενό, που σε κάποιο βαθμό φιλοδοχεί να καλύψει η «Πολιτιστική Σύσκεψη».

Τα αίτια όμως αυτής της καθυστέρησης είναι αρκετά έμφανη και, αν ίσως δεν την δικαιολογούν απόλυτα, τουλάχιστο την εξηγούν. Ήδη, ένα μέρος του έρωτήματος απαντήθηκε πιά πάνω, όταν έγινε λόγος για την πρωτοτυπία και τη δυσκολία ενός τέτοιου έγχειρήματος. Είναι φανερό ότι κάτι τέτοιο προϋποθέτει την ώριμηση κάποιων αντικειμενικών και υποκειμενικών συνθηκών. Ο χώρος του πολιτισμού είναι πολυδιάστατος και πολυσήμαντος και έχει τέτοια ιδιαιτερότητα και ευαισθησία, ώστε η σύλληψη της ένότητάς του να μην είναι εύκολο απλό. Ακόμη, η δυναμική του πολιτιστικού κινήματος στη χώρα μας, βρίσκεται σε κρίσιμη και αποφασιστική φάση. Δεν πρέπει, τέλος, να ξεχνάμε ότι υπάρχει ένας άνοκληρωτος διάλογος ανάμεσα σε καθοδήγηση και κομματική βάση, ανάμεσα σε κόμμα και λαό. Διάλογος, που πάντα, δέβαιο, θα μένει ανοιχτός, αλλά πού για να αξιολογηθεί σωστά το ύλικο του, θα πρέπει να βρίσκεται σε κάποιο στάδιο σύνθεσης. Η έπικείμενη πολιτιστική σύσκεψη θα αποτελέσει την επίσημη απόφαση αυτού του διαλόγου. Πέρα όμως από αυτά, δεν πρέπει να αποσιωπηθούν και οι υποκειμενικές συνθήκες, γιατί ο προβληματισμός πάνω σε μία πολιτιστική πολιτική, παραπέμπει άμεσα σ' αυτό που ονομάζουμε συνειδησιακή υποδομή, που βασική της προϋπόθεση έχει την κατάκτηση μιας κομματικής αυτογνωσίας.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΝΤΙΡΕΚΤΙΒΕΣ

2. Υπάρχει μία διάχυτη αντίληψη, κύρια έξω από την οργανωση, ότι το ΠΑΣΟΚ με την εξαγγελία των πολιτιστικών του θέσεων και οργανωτικής του πολιτικής θα «νομοθετήσει» πάνω στην πολιτιστική ζωή του τόπου, θα χαράξει δρια και γραμμές, θα δώσει αισθηματικές και άλλες «ντιρεκτίβες», θα δώσει πλώρας, θα προτείνει μοντέλα, θα κατασκευάσει καλούπια, θα χειραγωγήσει το λαϊκό πολιτιστικό κίνημα.

Πρέπει από τώρα κιόλας να ξεκαθαρίσουμε όριστικά ότι η αντίληψη αυτή είναι ξένη από την ιδεολογία και την πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Έχει σαν άφετηρία μηχανιστικές και οικονομιστικές έρμηνειες της κοινωνικής πραγματικότητας, που δέχονται άπλοικά την πολιτιστική υπέρδοση της κοινωνίας σαν απλή αντανάλωση της ύλικής βάσεως. Έτσι όμως παραγνωρίζουν τη διαλεκτική σχέση βάσης και εποικοδομήματος και τις αντίστοιχες αλληλεπιδράσεις τους, καθώς και το γεγονός ότι κάθε κοινωνία αναπαράγει διαρκώς τις μορφές αυτοσυνειδησίας της και αναδημιουργεί τα πρότυπα, τις νοοτροπίες, τις ιδεολογίες και τους στόχους της. Γι' αυτό και η αλλαγή των οικονομικών δομών δεν φέρνει αυτόματα την κοινωνική αλλαγή, χωρίς παράλληλη πολιτιστική ανατροπή, ενώ αυτή η τελευταία δεν ολοκληρώνεται, αν δεν αλλάξει η ύλική βάση της κοινωνίας.

Για το ΠΑΣΟΚ οι κοινωνικοί και οικονομικοί αγώνες του λαού, είναι άρρηκτα δεμένοι και συμπορεύονται με τους αγώνες στο πολιτιστικό μέτωπο. Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις η παρέμβαση του ΠΑΣΟΚ στο πολιτιστικό κίνημα, όπως τονιστήκε και πιά πάνω, έχει χαρακτήρα άπελευθερωτικό και στοχεύει στην κατοχύρωση της αυτονομίας του. Το ΠΑΣΟΚ παλεύει για ένα μαζικοποιημένο, αυτόνομο, άποκεντρωμένο λαϊκό πολιτιστικό κίνημα, που μέσα του πραγματώνεται άμεσα το αίτημα για έθνική λαϊκή ένότητα.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΟΡΑΜΑ

3. Πολλούς προβληματίσε μέσα στο ΠΑΣΟΚ το θέμα της «μεταγραφής» των αρχών και της πολιτικής τους γενικότατα, στον πολιτιστικό χώρο. Χρειάστηκε μακρά περίοδος κοινοτικής πάλης και έπαφής με το λαό και τους μαζικούς χώρους, για να γίνει κατανοητό ότι πρόβλημα «μεταγραφής» δεν υπάρχει. Υπάρχει ίσως πρόβλημα σωστής «ανάγνωσης» και έρμηνείας και πρόβλημα σωστής εφαρμογής των αρχών του κινήματος, που μαζί με ό,τι άλλο και πόνι από ό,τι άλλο, είναι άρχες πολιτιστικές. Μόνο μ' αυτή την όπτική άποκτούν ουσιαστικό περιεχόμενο και ολοκληρωμένη διάσταση.

— Η έθνική μας ανεξαρτησία πραγματώνεται μέσα στην πάλη μας ενάντια στην προσπάθεια της πολιτιστικής μας ένωμάτωσης στα πολιτιστικά πρότυπα του διεθνούς καπιταλισμού, στη ξενοφέρτη νοοτροπία και τον τρόπο ζωής, στην έμπορευματοποίηση των αξιών και την πολιτιστική άλλοτρωση, στη μονοδιάστατη και ίσοπεδωτική κουλτούρα. Πραγματώνεται ακόμα με τους αγώνες του λαού μας για τη διατήρηση της πολιτιστικής του ταυτότητας και της έθνικής του φυσιογνωμίας, για την υπεράσπιση της πνευματικής του ύφαλοκρήιδας, για τη δημιουργία μιας έθνικής κουλτούρας βασισμένης στις ζωτανές φλέδες της πολιτιστικής μας παράδοσης, προσανατολισμένης στα σοσιαλιστικά μας όραματα και άνοιχτης στην άφρομίσωση κάθε γόνιμης και δημιουργικής έπιδρασης των σύγχρονων ρευμάτων και τάσεων.

— Η Λαϊκή Κυριαρχία, η Κοινωνική Άπελευθέρωση, η Δημοκρατία κατακτώνται άπραγματικά και τα αίτημα για άποκέντρωση και αυτοδιαχείριση ικανοποιούνται ουσιαστικά, μέσα στην πάλη του λαού για αυτονομία του πολιτιστικού κινήματος μέσα σε συνθήκες άμεσης δημοκρατίας, για άποκεντρωμένη πολιτιστική ζωή, για αυτοδιαχειριζόμενη πολιτιστική δράση, για δίκαιη κατονομή του πολιτιστικού προϊόντος, για δυνατότητα του λαού σε συμμετοχή στην πολιτιστική διαδικασία με στόχο το όλοπλευρο ανέδαμα του και τη διαρκή παιδεία του, για άπελευθέρωση των δημιουργικών ικανοτήτων του, για πραγματοποίηση της πολιτιστικής του επανάστασης, που θα γίνει ύφος και τρόπος ζωής και θα είσχωρήσει στο καθημερινό του δίωμα.

ΒΑΣΗ Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΤΟ ΛΑΟ

Τέλος, ο χαρακτήρας και η σκοπιμότητα αυτής της «Πολιτιστικής Σύσκεψης», δίνουν άπάντηση σ' ένα έρωτήμα που έχει σχέση με τις γενικότερες πολιτικές έπιλογές του ΠΑΣΟΚ και με την πρακτική εφαρμογή τους. Το ΠΑΣΟΚ σαν κύριος έκφραστής των λαϊκών πόθων και έπιδιώξεων, ούτε άποφασίζει, ούτε ένεργεί έρήμην του λαού. Η χάραξη των πολιτικών στόχων του, καθώς και τα στάδια της εφαρμογής τους βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με τη συναίνεση και την άποδοχή των λαϊκών στρώματων που εκφράζει και εκπροσωπεί.

— Μέσα σ' αυτό το γενικό πλαίσιο ή «Πολιτιστική Σύσκεψη» του ΠΑΣΟΚ που πραγματοποιείται σε λίγες μέρες δεν είναι στενά κομματική υπόθεση. Έχει την έννοια της άποκατάστασης ενός διαλόγου με το λαό και τη βάση μιας ιδεολογικής και πολιτικής πλατφόρμας κριτικής και προβληματισμού.

— Άλλά, και για την έσωτερική κομματική λειτουργία σ' αυτή τη «συνάντηση» και «άνταλλαγή ύλικού» βάσης και καθοδήγησης περισσότερη σημασία έχει το γεγονός ότι η τελευταία δεν θα θέσει μόνο το θεμέλιο μιας πολιτιστικής πολιτικής, αλλά ταυτόχρονα θα ζωογονηθεί από τους σημαντικούς προβληματισμούς και τις έμπειρίες των μελών μας, μία διαδικασία που θα της έπιτρέψει μέσα από το δημοκρατικό διάλογο να διαμορφώσει τις άποψεις του κινήματος για το τόσο βασικό πρόβλημα του πολιτισμού.